

TUKSTANTIS
is VIENA
NAKTIS

OBULYS

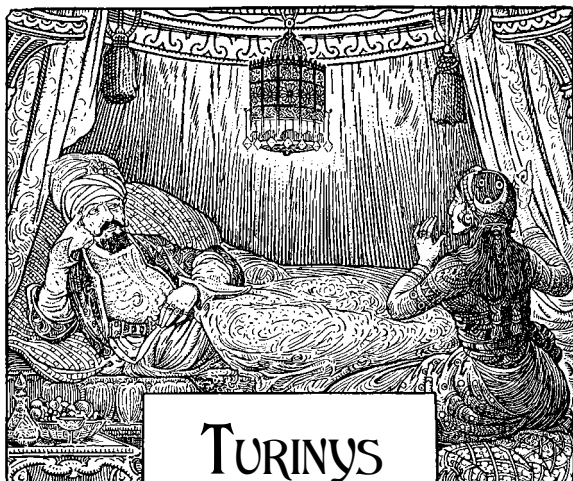

Arabų pasakos
(1–38 naktis)

Iš rusų kalbos vertė
NIDA RUTKAUSKIENĖ

TURINYS

Pradžios žodis	7
Pasakojimas apie karalių Šachrijarą ir jo brolių	10
Pasakojimas apie jautį ir asilą	16
Pasaka apie pirklių ir džiną	20
(1–3 naktis)	
Pirmojo atsiskyrėlio pasakojimas	23
(1–2 naktis)	
Antrojo atsiskyrėlio pasakojimas	28
(2-oji naktis)	
Trečiojo atsiskyrėlio pasakojimas	32
(2–3 naktis)	
Pasaka apie žvejį	34
(3–9 naktis)	
Pasakojimas apie karaliaus Junano vizirį	41
(4–5 naktis)	
Pasakojimas apie karalių as Sindbadą	45
(5-oji naktis)	
Pasakojimas apie klatingąjį vizirį	47
(5-oji naktis)	
Pasakojimas apie užburtą jaunikaitį	60
(7–9 naktis)	
Pasakojimas apie nešiką ir tris moteris	70
(9–19 naktis)	
Pirmojo kalendero pasakojimas	88
(11–12 naktis)	

Antrojo kalendero pasakojimas	94
(12–13 naktis)	
Pasakojimas apie pavyduolį ir apie tą, kuris sukėlė pavydą	103
(13–14 naktis)	
Trečiojo kalendero pasakojimas	115
(14–16 naktis)	
Pirmosios moters pasakojimas	132
(16–18 naktis)	
Antrosios moters pasakojimas	141
(18–19 naktis)	
Pasakojimas apie tris obuolius	152
(19–24 naktis)	
Pasakojimas apie vizirį Nur ad Diną ir jo brolių	159
(20–24 naktis)	
Pasakojimas apie kuprių	208
(24–34 naktis)	
Krikščionio pasakojimas	213
(25–27 naktis)	
Priziūrėtojo pasakojimas	227
(27–28 naktis)	
Gydytojo žydo pasakojimas	235
(28–29 naktis)	
Siuvėjo pasakojimas	243
(29–31 naktis)	
Kirpėjo pasakojimas apie save	258
(31-oji naktis)	
Pasakojimas apie pirmąjį kirpėjo brolių	259
(31-oji naktis)	
Pasakojimas apie antrąjį kirpėjo brolių	264
(31–32 naktis)	
Pasakojimas apie trečiąjį kirpėjo brolių	269
(32-oji naktis)	
Pasakojimas apie ketvirtąjį kirpėjo brolių	273
(32-oji naktis)	
Pasakojimas apie penktąjį kirpėjo brolių	277
(32–33 naktis)	
Pasakojimas apie šeštąjį kirpėjo brolių	284
(33–34 naktis)	
Pasakojimas apie du vizirius ir Anis al Džalisą	293
(34–38 naktis)	

PRADŽIOS ŽODIS

ūkstantis ir viena naktis“ – tai visos arabų tautos kūrinys. Šias pasakas į vieną visumą jungia pasakojimas apie žiaurų karalių Šachrijarą. Kiekvieną naktį jis reikalaudavo vis naujos nuotakos, o rytą ją nužudydavo. Vizirio duktė Šachrazada ryžosi pergudrauti karalių ir nutraukti beprasmiškų mirčių vartinę. Tą naktį, kai buvo atvesta Šachrijarui, ji pradėjo sekti pasaką, kurią, išaušus rytui, nutraukė pačioje įdomiausioje vietoje. Karalius, norėdamas išgirsti tęsinį, atidėjo nuosprendžio vykdymą iki kito ryto. Po to – vis toliau ir toliau. Baigusi vieną pasaką, Šachrazada pradėdavo kitą, bet niekada nebaigdavo jos rytą. Tai truko tūkstantį ir vieną naktį. Per tą laiką Šachrazada pagimdė Šachrijarui tris sūnus, ir šis nusprendė nebežudyti jos.

Pirmosios žinios apie arabų pasakų rinkinį, įrėmintą pasakojimu apie karalių Šachrijarą ir vizirio dukterį Šachrazadą, pasiekė mus iš X a. Arabų bibliografas ir istorikas al Masudijus ir bibliografas an Nadymas mini jį kaip seniai ir gerai žinomą kūrinį. Kaip jis atsirado, žinoma nedaug: buvo manoma, kad tai persų pasakų rinkinio „Tūkstantis pasakojimų“ (*Hazār Afsān*, atsiradusio Irane ir X a. pasiekusio Iraką) vertimas. Šis rinkinys iki mūsų dienų neišliko.

Manoma, kad literatūrinė rinkinio evoliucija vyko iki XIV–XV a.

Liaudies pasakotojai ir knygų pirkliai savaip perpasakodavo ir papildydavo rinkinį. Pasakos pateikiamos ne kaip rinkinio sudedamoji dalis, o kaip visiškai savarankiški kūriniai. Manoma, kad ir padalijimas į „naktis“ vykdavo tik paskutinėje kūrinio apdorojimo fazėje, o jei pasakų pritrūkdavo, būdavo pasiūlyta jų iš kitų rašytinių šaltinių.

Apie XII a. šių pasakų rinkinys pasirodė Egipte.

Ten pat XIV–XVI a. atsirado geriausiai literatūriškai parengtas „Tūkstančio ir vienos nakties“ pasakų rinkinio variantas. Ši, egiptietiškoji redakcija, vienintelė išlikusi iki mūsų dienų, ir tapo pagrindu daugybei spausdintų leidimų ir beveik visiems žinomiems rankraščiams.

Visas šių pasakų rinkinys pirmiausia buvo išleistas 1835 m. Bulake – Kairo priemiestyje. Leidinio kalba buvo gerokai taisyta, stengiantis priderinti ją prie klasikinių literatūrinės kalbos normų.

Šiek tiek mažiau pakeitimų patyrė 1839–1842 m. Kalkutos leidimas.

Abu šie arabiškieji leidimai ir tapo pagrindu vertimams į kitas kalbas.

Ypatingas yra Antuano Galando (*Antoine Galland*) vertimas į prancūzų kalbą. Dar XVIII a. pradžioje jis laisvai perpasakojo šias pasakas, naudodamasis pačiu egiptietiškosios redakcijos rankraščiu.

A. Galando vertimas daugiau kaip 100 metų Europoje buvo vienintelis pažinties su „Tūkstančio ir vienos nakties“ knyga šaltinis. Augant pasakų populiarumui, iš prancūzų kalbos jos buvo verčiamos į anglų, vokiečių, rusų ir lenkų kalbas.

Į anglų kalbą egiptietiškosios redakcijos rankraštį vertė žymus viduramžių Egipto etnografijos ir kalbos mokovas Edvardas Leinas (*Edward William Lane*). Nepaisant to, kad šis vertimas nepilnas, jis laikomas geriausiu anglišku „Tūkstančio ir vienos nakties“ vertimu pagal tikslumą ir sąžiningumą.

XIX a. pabaigoje pasirodė anglų keliautojo ir etnografo sero Ričardo Berto no (*Sir Richard Francis Burton*) vertimas. Šiame vertime, parenkant taikliausią žodį, šiurkščiausią posakį, visai pabrėžiamos nepadoriausios teksto vietos. Siekimas paniekti, apjuodinti arabų tautą buvo būdingas jo meto europiečių rezidentų arabų šalyse papročiams.

Noras pabrėžti visas bent kiek nešvankias knygos vietas pastebimas ir prancūziškame Ž. Š. Mardriuso (*J.-C. Mardrus*) šešiolikatomyje, baigtame XX a. pradžioje.

Vienu iš geriausių vokiškų vertimų laikomas šešiatomis žinomo semitologo E. Litmano (*Enno Littmann*) vertimas, išleistas XX a. trečiojo dešimtmečio pabaigoje.

Į rusų kalbą vertimų iš arabų kalbos ilgą laiką nebuvo. O vertimai iš A. Galando pasirodė dar septintąjį XVIII a. dešimtmetį, geriausias iš jų – J. Doppelmejerio vertimas, išėjęs XIX a. pabaigoje. Kiek vėliau išleistas sutrumpintas L. Selgunovos vertimas pagal anglišką E. Leino vertimą, dar po kelerių

metų – nežinomo autoriaus vertimas pagal Ž. Š. Mardriusą – pats pilniausias tuo metu.

1929–1938 m. pasirodė M. Saljės vertimas į rusų kalbą iš arabiškojo Kalkutos varianto. Šis vertimas buvo keletą kartų leidžiamas pakartotinai ir, visas ar kaip rinktinė, yra labiausiai šiuo metu paplitęs rusiškas vertimas. Šio leidinio vertimo į lietuvių kalbą pirmąjį tomą jūs ir laikote savo rankose.

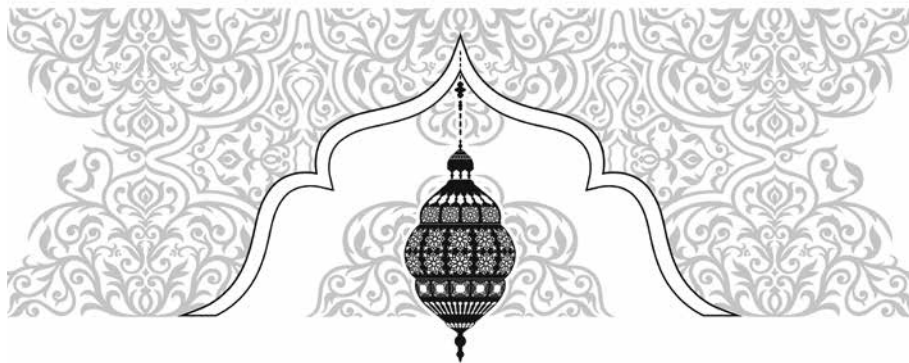
Lietuvių kalba šių pasakų rinkinys buvo leistas 1893 (ir 1915) m. Mahanoi Sityje, 1907 m. – Bitėnuose, 1913–1914 m. – Rygoje ir jau tapo retenybe. Vaikams pritaikytą pasakų „Tūkstantis ir viena naktis“ rinkinį yra parengęs garsus mūsų kalbininkas ir įvairių tautų pasakų propaguotojas Juozas Balčikonis. 1988 m. išėjo Valdo Petrausko iš lenkų kalbos verstos „Šachrazados pasakos“, kur publikuojamos tik labiausiai paplitusios, būdingiausios vienai ar kitai pasakų grupei pasakos.

Kilo noras pateikti lietuvių skaitytojui kuo išsamesnį šio tikrai pasaulinio garso kūrinio vertimą.

M. Saljė pristatydamas savo vertimą pabrėžė, kad šios pasakos skiriamos tik suaugusiems, todėl, stengiantis kuo išsamiau perteikti originalą, nevengta ir nepadorių teksto vietų. Arabų pasakose, kaip ir kitų tautų folklore, viskas naiviai vadinama tikraisiais vardais, ir daugeliui, mūsų požiūriu, nešvankių smulkmenų nesuteikiama pornografinė prasmė, visos šios detalės yra greičiau šiurkštoki pajuokavimai nei tyčinis nepadorumas. M. Saljė apgailestavo, jog verčiant eiles buvo neįmanoma išsaugoti tokio būtino arabų eilėraščių rimų, kuris privalo būti išlaikytas visame eilėraštyje.

Nida Rutkauskienė

PASAKOJIMAS APIE KARALIŲ ŠACHRIJARĄ IR JO BROLĮ

Garbė Alachui, pasaulių valdovui!

Tebūnie pašlovinintas ir palaimintas pasiųstųjų ponas, mūsų ponas ir valdovas Mahometas! Telaimina jį Alachas ir tepasitinka prielankumu ir amžinu pašlovinimu, ir tebūna taip iki paskutinio teismo dienos.

oliau: tikra tiesa, jog pasakojimai apie pirmesniąsias kartas tapo pamokymais paskesniosioms, kad žmogus matytų, kas atsitiko kitiems, ir kad pasimokytų, ir kad gilindamasis į sakmes apie buvusią gentį ir apie tai, kas jai nutiko, susilaikytų nuo nuodėmės. Pagirti tebus tie, kurie pasakojimus apie buvusiuosius paverė pamoka genčiai ateinančiųjų.

Tokiems pasakojimams priklauso ir „Tūkstantis ir viena naktis“ su visomis sakmėmis bei alegorijomis.

Tautų padavimuose menama tai, kas kadaise buvo, praėjo ir nebegrįš (o Alachas žino tai, ko nežino niekas, jis išmintingas ir garbingas, jis dosnesnis už kitus, jis geranoriškas ir gailestingas). Senų senovėje, prieš daugelį metų bei amžių, Indijos ir Kinijos žemėse gyveno karalius. Jis priklausė Sasanų* giminei ir buvo daugybės karių, sargybinių, dvariškių ir tarnų valdovas. Turėjo jis du sūnus, vieną suaugusį, kitą dar jauną. Abu buvo drąsūs karžygiai, bet vyresnysis narsa lenkė jaunėlį. Jis viešpatavo savo šalyje, o kad valdė teisingai, tai ir mylėjo jį jo žemių ir jo karalystės žmonės. Vadino jį karaliumi Šachrijaru, o jaunesnįjį jo brolių, kuris valdė persiškąjį Samarkandą, – karaliumi Šachzemanu.

* Pusiau legendinio karaliaus Sasano palikuonys, arba Sasanidai, valdė Persiją III–VII amžiuje. Karaliaus Šachrijaro priskyrimas jiems – poetinis anachronizmas, kokių nemaža „1001 naktyje“.

Kiekvienas laikėsi savo žemėse, kiekvienas buvo nepriekaištingas teisėjas savo valdiniam ir jau dvi dešimtys metų gyveno viskuo patenkinti ir nieko netrūkdami. Tai tęsėsi tol, kol vyresnysis brolis panoro pamatyti jaunesnįjį brolių ir pasiuntė savo vizirį* jo pakviesti. Viziris, vykdydamas valdovo valią, leidosi kelionėn ir keliavo tol, kol sėkmingai pasiekė Samarkandą. Jis atvyko pas Šachzemaną, perdavė jam linkėjimus ir pranešė, kad brolis pasiilgęs jo ir prašęs aplankyti. Šachzemanas sutiko ir ėmė ruoštis į kelią: liepė išnešti palapines, suruošti kupranugarius, mulus, tarnus ir asmens sargybą, šalies valdytoju paskyrė savo vizirį ir išvyko brolio žemėsna. Tačiau stojus vidurnakčiui prisiminė vieną dalyką, kurį buvo palikęs namuose, ir grįžo, o grįžęs rado guolyje savo žmoną, apsikabinusią su vienu iš jo juodųjų vergų.

Kai Šachzemanas tai išvydo, akyse jam tamsu pasidarė, ir tarė jis pats sau: „Kad taip atsitiko man dar nespėjus išvykti iš miesto, tai kaipgi elgsis ši praeiktoji, jei aš ilgai užtruksiu pas brolių?!“ Ir išsitraukė jis kardą, kirtu abiem ir užmušė lovoje, o paskui nė akimirkos nedelsdamas išėjo ir liepė kilti į kelią, ir traukė tol, kol pasiekė miestą, kur gyveno jo brolis. Priartėjęs prie miesto, pasiuntė pas brolių žygūnus pranešti apie savo atvykimą. Šachrijaras išėjo jo pasitikti ir be galo džiaugdamasis pasveikino jį. Jis liepė brolio garbei papuošti miestą, abu sėdėjo, kalbėjosi ir linksminosi, tačiau kai karalius Šachzemanas prisiminė, kas atsitiko žmonai, jį apėmė didelis liūdesys, ir jo veidas pagelto, o kūną pakirto silpnumas. Kai brolis pamatė, kas jam darosi, pamanė, jog kaltas bus išsiskyrimas su savo šalimi, savo karalyste, tad netrukė jam ir nieko neklausinėjo. Tačiau praėjus keletui dienų, vis dėlto kreipėsi į jį:

– O mano broli, aš matau, kad tavo kūnas nusilpęs, o veidas pageltes!

Šachzemanas atsakė:

– Broli mano, turiu širdyje piktžaidę, – tačiau nepasakojo to, ką buvo patyręs per žmoną.

– Aš noriu, – pasakė tada Šachrijaras, – kad tu vyktum su manim medžioklėn, gal pralinksmės tavo širdis.

Bet Šachzemanas atsisakė, ir brolis išsiruošė medžioklėn vienas.

Karaliaus rūmuose buvo langai, išeinantys į sodą. Šachzemanas pažvelgė pro juos ir mato: atsiveria rūmų durys, ir išeina dvidešimt vergių ir dvidešimt vergų, o jo brolio žmona eina tarp jų, nustelbdama viską savo grožiu ir žavesiu.

* Viziris – pirmasis arabų kalifato ministras.

Visi priėjo prie fontano, nusivilko drabužius ir susėdo. Staiga karaliaus žmona šūktelėjo: „O Masudai!“ Juodas vergas priėjo prie jos ir apsikabino, o ji atsakė jam tuo pačiu. Jiedu atsigulė, ir kiti vergai padarė tą patį; jie bučiavosi ir glėbesčiavosi, glamonėjo viens kitą ir išdykavo, kol saulė pakrypo vakarop. Karaliaus brolis išvydęs tai tarė pats sau: „Prisiekiu Alachu, mano nelaimė lengvesnė nei ši neganda! – ir jo pavydas bei liūdesys išsisklaidė. – Šitai kur kas baisiau nei tai, kas atsitiko man!“ – sušuko jis ir dabar jau nebestūmė šalin nei valgių, nei gėrimų. Paskui grįžo jo brolis iš medžioklės, jiedu pasveikino vienas kitą, ir karalius Šachrijaras, pažvelgęs į savo brolių karalių Šachzemaną, pastebėjo, kad jo veido spalva grįžusi, skruostai parausvėję ir kad valgo šisai be perstojo, nors anksčiau mažai ką į burną ėmė. Tada brolis, vyresnysis karalius, tarė Šachzemanui:

– O broli mano, lig šiol aš regėjau tavo veidą pageltusį, o dabar į jį grįžo raudonis. Papasakok man, kas tau?

– Kodėl buvau išėjęs iš veido, aš tau pasakysiu, tik neversk manęs pasakoti, kodėl man grįžo raudonis, – atsakė Šachzemanas.

Šachrijaras tarė:

– Pasakok pirma, ko tu buvai pasikeitęs ir išėjęs iš veido, o aš paklausysiu.

– Žinok, mano broli, – ėmė kalbėti Šachzemanas, – kai tu atsiuntei man savo vizirį su prašymu atvykti pas tave, aš susiruošiau ir jau buvau beišvykštęs iš miesto, bet prisiminiau, jog palikau rūmuose perlą, kurį norėjau tau įteikti. Grįžau į rūmus ir radau savo žmoną, su juoduoju vergu miegančią mano lovoje. Aš nudėjau juos abu ir atvykau pas tave vis mąstydamas apie tai. Štai kodėl buvau toks pasikeitęs ir toks nusilpęs; o apie tai, kaip man grįžo raudonis, leisk tau nepasakoti.

Tačiau išgirdęs savo brolio žodžius, Šachrijaras sušuko:

– Alacho vardu prašau, papasakok, kodėl tau grįžo raudonis!

Ir Šachzemanas papasakojo jam visa, ką buvo matęs. Tada Šachrijaras tarė savo broliui Šachzemanui:

– Noriu išvysti tai savo akimis!

Ir Šachzemanas patarė:

– Apsimesk, kad vyksti medžioklėn, o iš tiesų pasislėpk pas mane – viską pamatysi ir pats įsitikinsi.

Karalius tuoj pat liepė paskelbti apie išvykimą, ir kariuomenė su palapinėmis išžygiavo iš miesto, karalius taip pat iškeliavo drauge, bet paskui jis užsidarė palapinėje, taręs savo tarnams: „Tenedrįsta niekas pas mane kojos įkelti!“

Tada jis persirengė, paslapčiomis grįžo į rūmus, kur laukė jo brolis, atsisėdo ir sėdi prie lango į sodą – tik staiga beišeinančios vergės ir jų ponias, lydimos vergų, ir pradėjo jie elgtis taip, kaip buvo pasakojęs Šachzemanas, ir visa tai truko iki kvietimo popietinei malдай. Kai karalius Šachrijaras tatai pamatė, protas išplasnojo jam iš galvos, ir jis pasakė savo broliui Šachzemanui:

– Kilk ir einam iš čia tuoj pat, nereikia mums karališkos valdžios, kol nesutiksime trečiojo, kuriam bus atsitikę tas pats, kas mums! O jei ne – verčiau mirtis nei toks gyvenimas!

Išėjo jie pro slaptas duris ir klajojo dieną naktį, kol priėjo medį, augantį vidury laukymės, prie upelio, tekančio netoli sūrios jūros. Jiedu atsigėrė iš to upelio ir prisėdo atsipūsti. Praėjus valandėlei, jūra staiga subangavo, iš jos pakilo dangų siekiantis juodas stulpas ir ėmė artintis prie laukymės. Išvydę tai, abu broliai persigando, įsiropštė į medžio viršūnę (o šis buvo aukštas) ir ėmė laukti, kas bus toliau. Ir štai mato: priešais juos – džinas*, aukštas, didele galva ir plačia krūtine, o ant galvos laiko skrynią. Džinas išlipo į krantą, priėjo prie medžio, kur slėpėsi broliai, ir sėdęs po juo atrakino skrynią, ištraukė iš jos dėžutę, atidarė ir išleido jauną moterį – liekną, grakščią ir švytinčią lyg saulę, kaip yra pasakęs – ir puikiai pasakęs – poetas Atija:

*Jinai sušvyti tamsoje – ir dieną aušti kviečia.
Viršūnes palmių išdidžių jos švytesys paliečia.*

*Saulėteky šviesesnė ji už šimtą saulių žengia,
Ir ima blankt nuo jos šviesos šimtai žvaigždžių padangėj.*

*Ir pulti kniūbsčiomis prieš ją visi kas gyvas skuba,
Kada nusimeta jinai lengvutį savo rūbą.*

*O kai užrūstinta staiga žaibų ugnim sušvinta,
Lietaus gausingos ašaros į sausą žemę krinta.***

Džinas pažvelgė į šią moterį ir tarė:

– O kilmingųjų valdove, tu, kurią pagrobiau tavo vestuvių naktį, aš noriu truputį nusenūsti!

* Džinai, ifritai ir maridai – gerosios ir piktosios arabų folkloro dvasios.

** Čia ir toliau eiles vertė Jonas Strielkūnas.

Jis padėjo galvą moteriai ant kelių ir užmigo, o ji pakėlusį galvą pamatė medyje tūnančius abu karalius. Tada džino galvą nuo kelių ji perkėlė ant žemės ir atsistojo po medžiu ženklais parodė broliams: „Išlipkite, nebijokite ifrito.“ Jie atsakė: „Alacho vardu maldaujame, neprašyk mūsų šito.“ Bet moteris nenusileido: „Jei neišlipsite, aš pažadinsiu ifritą, ir jis nugalabys jus.“ Jie išsigando ir nusileido pas moterį, o ši atsigulė prieš juos ir tarė:

– Įbeskite, tik stiprėliau, arba aš pažadinsiu ifritą.

Išsigando karalius Šachrijaras ir paprašė savo brolių, karalių Šachzemaną:

– O mano broli, padaryk tai, ką ji liepė tau!

Tačiau Šachzemanas atsakė:

– Nedarysiu! Tu pirmas daryk!

Ir jie ėmė rodytis ženklais, kurstydami vienas kitą. Tačiau moteris sušuko:

– O kas gi čia dabar? Aš matau, jūs mirksite vienas kitam. Jei neprieisite ir nepadarysite, ko prašiau, pažadinsiu ifritą!

Bijodami džino, broliai įvykdė paliepiamą, o kai abu baigė, moteris tarė:

– Atsipeikėkite! – ir išsitraukė iš užančio krepšelį, o iš jo – penkių šimtų septyniasdešimties žiedų vėrinį. – Ar jūs žinote, kas tai per žiedai? – paklausė.

O broliai atsakė:

– Nežinome.

Tada moteris paaiškino:

– Visų šių žiedų šeimininkai buvo suėję su manim ir įstatė ifritui ragus. Duokite ir jūs man po žiedą.

Broliai padavė moteriai po vieną žiedą nuo savo rankų, o toji pasakė:

– Šis ifritas pagrobė mane vestuvių naktį, uždarė į dėžutę, o dėžutę įdėjo į skrynią. Ant skrynios pakabino septynias blizgančias spynas ir nuleido mane į dugną riaumojančios jūros, kur daužosi bangos. Tačiau jis nežinojo, kad jei moteris ko nors įsigėdžia, tai niekas jai nesutrukdytų, kaip kad mokė vienas poetas:

*Nelauk tiesos iš moterų –
Tušti visi jų pažadai.*

*Malonė ir piktybė jų –
Tiktai du geidulio veidai.*

*Apsimeta jos mylinčios,
O po jų apdaru – nuodai.*

*Tik prisimink – ir Juozapą
Įkalino jos nekaltai.*

*Adomą – tavo protėvį –
Iš rojaus ištrėmė kadai.*

O kitas pasakė:

*Nelaimingas tasai, kurį meilė įveikia!
Nusikaltęs esu tik todėl, kad taip reikia.*

*Aš pamilęs dariau vien tik tai, ko nuo seno,
Ko nuo amžių nė vienas vyriškis nepeikia.*

*Ir nustebint tik tas pasaulį dar gali,
Kas prieš moters klatingus kerus atsilaikė...*

Išgirdę tokius žodžius, abu karaliai didžiai nusistebėjo ir tarė vienas kitam:
„Va ifritui nepasisekė dar labiau negu mums! Taip dar nėra buvę niekam!“

Jie tuojau pat pasišalino nuo moters ir grįžo į karaliaus Šachrijaro miestą.
Įėjęs į rūmus, valdovas nukirsdino galvas savo žmonai, vergams ir vergėms.

Nuo to laiko karalius Šachrijaras kiekvienai nakčiai ėmė reikalauti nekaltos
merginos: paimdavo ją, o po to nužudydavo. Tai truko trejus metus.

Žmonės pasibaisėję bėgo tolyn nuo rūmų, išsivesdami savo dukteris, ir at-
ėjo diena, kai mieste nebeliko nė vienos merginos, tinkamos vedybiniam gy-
venimui.

Ir vieną kartą, kaip visada, karalius liepė savo viziriui atvesti merginą. Kad
ir kiek vaikščiojo viziris, kad ir kiek ieškojo, nerado merginos ir nusiminęs
bei prislėgtas grįžo namo, bijodamas karaliaus pykčio. O pats viziris turėjo
dvi dukteris: vyresniąją – vardu Šachrazada, ir jaunesniąją – vardu Dunjaza-
da. Vyresnioji skaitė knygas, metraščius, senovės valdovų gyvenimo aprašy-
mus bei padavimus apie senovės tautas. Buvo kalbama, kad ji turinti surinkusi
tūkstantį metraščių knygų apie senovės tautas, kadai gyvenusius valdovus bei
poetus. Ji paklausė tėvą:

– Ko tu, matau, nelinksma ir prislėgtas, kokie rūpesčiai ir negandos už-
griuvo? Prisimink, kažkas yra pasakęs:

*Paguodos žodį tu ištark
Tam, ką paliko džiaugsmas:*

*„Ir laimė čia neamžina,
Neamžinas ir skausmas.“*

Išgirdęs tokius dukters žodžius, viziris papasakojo jai viską nuo pradžios iki galo apie karaliaus įsakymą ir savo nesėkmę. Šachrazada sušuko:

– Alacho vardu prašau tave, tėve, leisk mane už to karaliaus, ir tada aš arba liksiu gyva, arba tapsiu išpirka už musulmonų dukteris ir išgelbėsiu jas nuo mirties.

– Maldauju Alacho vardu, – sušuko viziris, – nepasmerk savęs tokiam pavojui!

Bet Šachrazada užsispyrė:

– Tik taip, o ne kitaip turi būti!

Ir viziris tarė:

– Bijau, kad tau neatsitiktų taip, kaip atsitiko jaučiui ir asilui su žemdirbiu.

– O kas gi jiems atsitiko? – paklausė Šachrazada.

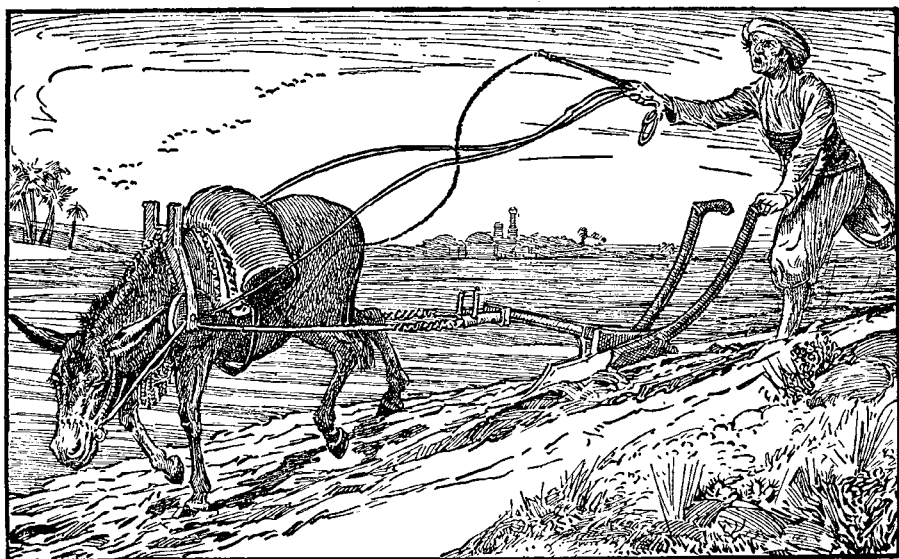
PASAKOJIMAS APIE JAUTĮ IR ASILĄ

Žinok, mano dukra, – pradėjo viziris, – gyveno kartą pirklys, turėjęs galybę turto ir dideles galvijų kaimes, turėjo jis taip pat žmoną ir vaikų, o didysis Alachas buvo suteikęs jam dar ir tokią dovaną: suprasti gyvūnų ir paukščių kalbą bei šnektas. Gyveno šis pirklys kaime ir turėjo namuose jautį ir asilą. Kartą jautis įėjo į asilo aptvarą ir pamatė, kad ten pašluota ir pašlakstyta, ėdžiose išsijoti miežiai ir rinktiniai šiaudai, o pats asilas guli sau ir ilsisi, ir tik retkarčiais šeimininkas sėda ant jo, jei turi kokį reikalą, o netrukus ir vėl parjoja. Bet štai vieną dieną pirklys išgirdo, kaip jautis kalbėjo asilui:

– Kad tu kur sunegaluotum! Aš vargstu, o tu ilsiesi ir ėdi išsijotus miežius, tavim rūpinasi, ir tik retkarčiais šeimininkas sėda ant tavęs ir neilgam išjoja, o aš turiu amžinai arti ir sukti giras.

O asilas atsakė:

– Kai išeisi į lauką ir tau užmaus ant sprando jungą, gulk ir nesikelk, net jei tave muš, arba čia stokis, čia vėl gulk. O kai parves atgal ir duos tau virkščių, neėsk, lyg būtum susirgęs, ir neimk į burną pašaro nei vandens dieną, dvi ar tris – taip pailsėsi nuo darbų ir sunkenybų.

Pirklys girdėjo visą jų pokalbį. Kai varovas vakare atnešė jaučiui jo davinį, šis tik nosį prikišo, ir viskas. Ry tą varovas norėjo vesti jautį į arimą, bet rado jį sergantį, nusiminę ir tarė: „Tai šit kodėl vakar jis negalėjo dirbti!“ Paskui nuėjo pas pirklį ir pasakė jam:

– O mano pone, jautis negali dirbti; vakar jis neėdė pašaro, iš viso nieko neėmė į burną.

O pirklys žinodamas, kur čia šuo pakastas, paliepė:

– Eik, pasiimk asilą, kinkyk jį vietoj jaučio ir ark visą dieną.

Kai vakarop asilas grįžo visą dieną aręs, jautis padėkojo jam už gerą širdį, kad padėjo išsisukti tą dieną nuo sunkaus darbo, bet asilas nieko neatsakė, nes labai gailėjosi davęs patarimą. Ir kitą dieną žemdirbys atėjęs pasiėmė asilą ir triūsė su juo iki vakaro. Grįžo asilas nutrintu sprandu ir leisgyvis iš nuovargio. Jautis nužvelgęs asilą vėl padėkojo jam ir ėmė jį girti. Asilas tik suvaitojo:

– Gulėjau sau be rūpesčių, bet liežuvis mane pražudė! Žinok, – garsiai pridūrė, – aš tau iš širdies patariu; girdėjau, kaip mūsų šeimininkas kalbėjo: „Jeigu jautis nesikels, atiduokite mėsininkui, tegul jį papjauna ir odą suraižo į gabalus.“ Aš bijau dėl tavęs, todėl ir perspėjau. Tai tiek!

Jautis, išklauses asilo žodžius, padėkojo jam ir pasakė:

– Rytoj eisiu ir dirbsiu! – Tada suėdė visą savo pašarą ir net išlaižė ėdžias.

Šeimininkas ir vėl girdėjo visą šį pokalbį. Kai išaušo diena, pirklys su žmona atėjo prie kūtės ir susėdo, o varovas išvedė jautį. Pamatęs šeimininką, jautis užrietė uodegą ir, sukėlęs dulkių sūkurių, nušuoliavo, o pirklys taip ėmė juoktis, kad net išsitiesė paslikas.

– Ko juokiesi? – klausinėjo jį žmona, o jis atsakė:

– Aš mačiau ir girdėjau paslaptį, bet negaliu jos atskleisti, nes tada mirčiau.

– Tu privalai atskleisti man ją ir papasakoti, ko juokiesi, netgi jei po to mirsi! – spyriojosi žmona.

Bet pirklys atsikalbinėjo:

– Aš negaliu atskleisti šios paslapties, nes bijau mirti.

Tada ji sušuko:

– Tu greičiausiai juokiesi iš manęs! – ir tol kibo prie jo ir spyrė į kampa, kol visiškai jam įkyrėjo, ir pirklys nusprendė paklusti jos prašymui – žinoma, nusiminęs.

Tada jis sušaukė vaikus ir pasiuntė pakviesti teisėjo ir liudininkų, norėdamas surašyti testamentą, o po to jau atskleisti žmonai paslaptį, nes, šiaip ar taip, ji buvo jo dėdės duktė, jo vaikų motina, o jis jau buvo nugyvenęs šimtą dvidešimt metų. Paskui pirklys liepė sukviesti visus gimines ir visas jo gatvės moteris ir papasakojo visiems šį nutikimą pridurdamas, kad kai jis pasakys savo paslaptį, mirs. Visi susirinkusieji ėmė atkalbinėti jo žmoną:

– Maldaujam tave Alacho vardu, mesk šią užgaidą, kad gyvas liktų tavo vyras ir tavo vaikų tėvas.

Bet ji laikėsi savo:

– Nenurimsiu, kol jis nepasakys! Tegu sau miršta.

Ir visi nutilo. Tada pirklys pakilo ir nuėjo už aptvaro, kad atliktų apsiplovimą, o grįžęs jau viską papasakos ir mirs. Šis pirklys turėjo gaidį, ir dar penkiasdešimt vištų, ir dar šunį. Staiga nuėjęs girdi, kad šuo prikašioja gaidžiui:

– Tu toks linksmas, o mūsų šeimininkas ruošiasi mirti.

– Kaipgi? – paklausė gaidys, ir šuo papasakojo jam visą istoriją.

Viską išklauses gaidys sušuko:

– Prisiekiu Alachu, menko proto tas mūsų šeimininkas! Aš štai turiu penkiasdešimt žmonių; čia su viena susitaikau, čia kitai prisigerinu, o jis turi vieną žmoną ir nežino, kaip su ja elgtis. Paimtų šilkmedžio rykščių, nueitų į kamara ir pertų žmoną, kol ši arba paskutinį kvapą išleistų, arba prisiektų ateityje nieko jo neklausinėti.

– Pirklys girdėjo, ką gaidys sakė šuniui, – pasakojo viziris savo dukteriai Šachrazadai, – ir aš pasielsiu su tavim taip, kaip pasiėlgė pirklys su savo žmona.

– O ką jis padarė? – paklausė Šachrazada.

Ir viziris tęsė toliau:

– Prisilaužęs šilkmedžio rykščių, paslėpė jas kamaroje ir nusivedė ten žmoną sakydamas: „Eikš čia, aš tau viską papasakosiu kamaroje ir mirsiu, ir niekas į mane nespoksos.“ Žmona ir nuėjo su juo į kamara. Čia pirklys užrėmė duris ir ėmė ją taip perti, kad ji vos neprarado sąmonės ir ėmė šaukti: „Aš gailiuosi!“ Po to ji išbučiavo vyrui rankas kojas ir prisipažino klydusi. Abu kartu išėjo iš kamaros, giminės ir visi susirinkusieji nepaprastai apsidžiaugė, o jiedu toliau sėkmingai gyveno iki amžiaus galo.

Išklausiusi tėvo pasakojimą, vizirio duktė pakartojo:

– Tai, ko aš noriu – neišvengiama!

Tada viziris suruošė ją ir nuvedė karaliui Šachrijarui. O Šachrazada buvo primokiusi savo jaunesniąją seserį: „Kai nuvyksiu pas karalių, pasiūsiu tavęs, o tu, atėjusi ir pamačiusi, kad karalius jau patenkinęs savo geismą su manim, sakyk: „O sesuo, pakalbėkim, papasakok mums ką nors, kad sutrumpėtų bemiegė naktis“, – ir aš papasakosiu tai, kas taps, Alachui mielaširdingai leidus, mūsų išsigelbėjimu.“

Štai viziris, Šachrazados tėvas, atvedė dukrą karaliui. Šis, pamatęs ją, apsidžiaugė ir paklausė:

– Ar tu atvedei tai, ko man reikia?

– Taip! – atsakė viziris.

Šachrijaras panoro Šahrazados, tačiau ji pravirko, ir karalius paklausė:

– Kas tau?

Šachrazada atsakė:

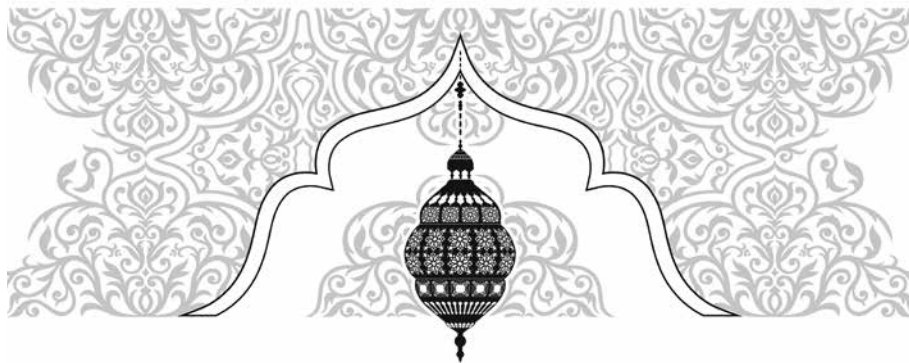
– O karaliau, aš turiu jaunesniąją seserį ir noriu su ja atsisveikinti.

Tada karalius pasiuntė tarną, kad atvestų Dunjazadą. Ši atėjo, apkabino seserį, po to prisėdo šalia guolio. Šachrijaras paėmė Šachrazadą, o po to visi ėmė šnekučiuotis, ir jaunesnioji sesuo paprašė Šachrazadą:

– Prašau tave Alacho vardu, sesuo, papasakok mums ką nors, kad sutrumpėtų bemiegės nakties valandos.

– Su mielu noru, jei man leis nepriekaištingasai karalius, – tarė Šachrazada.

Išgirdęs šiuos žodžius, nemigos kamuojamas karalius apsidžiaugė, kad galės pasiklausyti pasakojimo, ir leido.

PASAŲ APIE PIRKLĮ IR DŽINĄ

PIRMOJI NAKTIS

achrazada pradėjo:

Pasakojama, o laimingasai karaliau, kad tarp daugelio pirklių gyveno vienas, labai turtingas, ir turėjo visokių reikalų įvairiose žemėse. Kartą leidosi jis į kažkurią šalį atsiimti skolų, bet karštis priveikė jį, ir jis atsisėdo po medžiu. Kyštelėjęs ranką į balno maišelį, išsitraukė gabalą duonos ir datulių ir ėmė valgyti. Suvalgęs datules, metė kauliuką ir staiga mato: priešais jį – didžiulis ifritas, kurio rankose – nuogas kardas. Ifritas priėjo prie jo ir sako:

– Kelkis, aš užmušiu tave, kaip tu užmušei mano sūnų!

– Kaipgi aš užmušiau tavo sūnų? – paklausė pirklys.

Ifritas atsakė:

– Kai tu suvalgęs datulę metei kauliuką, jis pataikė į krūtinę mano sūnui, kuris tą pat akimirką mirė.

– Iš tikrųjų mes esame Alacho vaikai ir pas jį grįžtame! – sušuko pirklys. – Nėra jėgos ir galybės, didesnės už visagalį Alachą! Jeigu aš užmušiau tavo sūnų, tai padariau tą netyčia ir noriu, kad tu man atleistum!

– Aš būtinai privalau tave užmušti, – pasakė džinas, griebė pirklį, parvertė jį ant žemės ir pakėlė kardą ruošdamasis kirsti.

Pirklys apsipylė ašaromis, sušuko: „Atsiduodu Alacho valiai!“ – ir ėmė sakyti:

*Dvi dienos lemties: ramybė ir didis pavojus,
Dvi dalys būties, giedra ir apniukęs rytojus.*

Skaitykite likusius
316 iš **336** puslapių,
įsigiję šią knygą

www.obuolys.lt

KITI KNYGŲ FORMATAI:

klausykla.lt

**Audio
knyga**

**Elektroninė
knyga**

*„Tūkstantis ir viena naktis“ – neįabota
vaizduotės ekstravagancija, kerinti Rytų
tautų fantazija ir gili išmintis!*

Magijos ir stebuklų persmelktą Rytų
šalių pasakojimo meną reprezentuojanti
rinkinį sudaro daugybė pasakų, kurias jungia viena
pagrindinė istorija apie karalių Šachrajarą. Sužinojės
apie žmonos neįstikimybę, karalius taip įtūžta, kad ją
nužudo ir pasiryžta atkeršyti visai moterų giminei:
jis ketina kiekvieną dieną vesti vis kitą karalystės
merginą, praleisti su ja naktį ir... ryte nužudyti.
Žiaurios egzekucijos tęsiasi tol, kol karalius veda sumaniąją
Šacherezadą, kuri sugalvoja, kaip išgelbėti karalystę nuo
paties karaliaus.

Vakare ji pradeda pasakoti Šachrajarui nepaprastai įdomią istoriją
ir tęsia ją iki aušros, tačiau nepabaigia. Norėdamas išgirsti pabaigą,
karalius atideda naujosios žmonos bausmę ir, nekantriai laukdamas
kito vakaro, leidžia Šacherezadai pagyventi dar vieną dieną... Po
tūkstančio ir vienos nakties, kurias praleidžia klausydamasis žmonos
istorijų, karalius nusprendžia dovanoti Šacherezadai gyvenimą.

*„Tūkstantis ir viena naktis“ rinkinį sudarančios pasakos –
tai užburiančios nuotykių istorijos, linksmos
komedijos, giliamintės tragedijos, jaudinančios
meilės istorijos, viliojančios skaitytoją subtiliais
erotiniais motyvais, stebuklingi pasakojimai apie
džinus ir visagalius burtininkus, kerinčio grožio
princeses, legendines Rytų šalių vietas.*

LAIKUI NEPAVALDUS LITERATŪROS ŠEDEVRAS

Jeigu jums patiko tokios knygos kaip „Karas ir taika“, „Nusikaltimas ir bausmė“
ar „Ana Karenina“, – jūs privalote perskaityti ir „Tūkstantis ir viena naktis“.

OBUOLYS

anno 2004

#obuolys.lt

ISBN 978-609-484-236-8

9 786094 842368

www.obuolys.lt

Knygos pigiau, įdomybes ir ilgiau nemokamai

KITI FORMATAI:

Audio
knyga

klasika.lt

Elektroninė
knyga

UAB „OBUOLYS“

Skaitmeninis žiniatinklis